

ВИДЕЛИНА

ЛИТЕРАТУРНО-КРИТИЧЕН И НАУЧЕН ЛИСТЪ НА ВАРНАСКИЯ СРЕДНОШКОЛСКА МЛАДЕЖ

Разрешенъ
отъ Мин. Нар. Просвѣщение
съ заповѣдь № 30,320 отъ
12 октомври 1931 г.

Издаватъ ученици

Сътрудничатъ ученици

Абонам. 30 лв. — Брой 2 лв
За странство 50 лв.

Статии и писма — Б. Бяновъ
„Мария Луиза“ 4.

Всички суми — Ал. Давидовъ
ул. „Котелъ“ № 7.

Ал. С. Г. — София.

Денъ на народнитѣ будители

(1 Ноември).

Цѣлия 18 чѣкъ и. началото на следващия е тѣмната епоха на българския народъ; тя е епохата на нашето национално самозабравяне и на слаба култура. А това спомага за да израстнатъ и блеснатъ истинскитѣ рожби на българския народъ — такива, каквито той е способенъ да излъчва. Тѣхното дѣло е свѣтло, защото задъ себе си иматъ тъменъ фонъ — народътъ, народъ безъ култура, безъ национални идеали и стремежи.

Дѣлото на народнитѣ будители, деца на тая тъмна епоха, е творческото дѣло на борци, за които службата къмъ народа е най-голямата добродетель, единичникътъ имъ стимулъ е народниятъ идеалъ.

А какъ свързва всички наши будители, кое ги прави ратници подъ едно общо знаме? — Това сж целитѣ и духътъ имъ, това е високото съзнание за повдигане народа, за развѣждане знамето на свободата и творчеството, закрепване белега на националността у него. Всѣка друга тѣхна проява е неотклонно свързана съ главната имъ цель: да преродятъ българската душа и да влѣятъ въ нея топлия дѣхъ на национална гордостъ, да въздигнатъ самобитната ни култура, строена презъ толкоза вѣкове.

Българскиятъ духъ у тѣхъ е потока за работа, но този духъ е хармонично свързанъ съ характера на всѣки единъ отъ тѣхъ; така тѣ образуватъ единъ дълъгъ низъ отъ силни характери, насочени въ полза на народа, низъ, чиято основна нишка е родниятъ духъ. А младежта трѣбва да търси такива волеви личности. Тѣ и тѣхнитѣ прояви сж, които обогатяватъ младежката душа.

И ние, младежитѣ, още повече, че сме български младежи, трѣбва да живѣемъ съ тежненята на тѣзи славни синозе на нашата Родина; трѣбва да ги направимъ близки до насъ, а това ще стане само, когато тѣхнитѣ образи на родолюб-

ци съ специфичнитѣ отпечатьци на характеритѣ имъ сж високо издигнати предъ насъ. Тогава ние съ право ще ги наричаме наши будители.

И така, днесъ, когато ги чествуваме, да си спомнимъ за тѣхъ, а не само да казваме: „Отдаваме почитъ на ония, които сж работили за народа“. Бледи сж такива думи за великитѣ имъ дѣла; само ги оскверняваме. Нека запечатимъ въ младата си душа яркитѣ имъ образи:

Паисий. Будителъ на будители. Великиятъ народенъ духъ, който не можа да бжде скованъ отъ черното калугерско расо и отъ мрачнитѣ стени на келията. Възрожденецътъ, който „хвърляше тайно презъ мрака тогазъ най-първата искра на народната свѣстъ“. Първата му искра — „История Славеноболгарская“ — показа на заспалия български народъ, че е народъ съ славно и велико минало.

Софроний Вратчански. Съчетание на свещеника проповѣдникъ, учителъ и будителъ на паството си съ родолюбца, неуморно работещъ за издигане съзнанието на народа. Той е първиятъ просвѣтителъ, който посочи езика като пазителъ на националното и рушителъ на невежеството.

Петъръ Беронъ. Реформаторътъ на основата въ обучението, създателъ на „Рибния букаръ“, който спомогна за по-лесното възприемане на българското четмо и писмо отъ младата за учение българска душа.

Юрий Венелинъ. Неговото дѣло е ясно изразено въ надгробната му плоча: „Напомни за забравеното, но нѣкога славно племе българи, и пламенно желаете да види неговото възраждане“.

Василь Априловъ. Началникътъ на родното училище, който „посвятилъ себя и свое состояніе образованію Болгаріи“.

Неофитъ Рилски. Първиятъ български филологъ и педагогъ, борецъ за запазването на говоримия бъл-

гарски езикъ.

Братя Миладинови. „Двата Миладина, на Македония двата вѣрни сина“, показаха своята вѣрност къмъ тѣзи, въ чийто предѣли днесъ ни поменъ за народни будители не може да стане, кждето искатъ да заличатъ дѣлото на тия, що умрѣха за нея.

Неофитъ Бозвели. Символъ на несломимия духъ, който, и въ време на страдания, не престава да насърчава сънародникитѣ си за продължение всенародната борба съ угнетителитѣ на българската душа. Неговитѣ жертви ясно доказватъ безграничната му любовь къмъ „мати Болгария“.

Георги Раковски. Идеологътъ на българскитѣ революционери. Пълното съчетание на изразителна чрезъ слово на народната мъжа и здравия националенъ духъ съ дейната натура-бунтовника. Единъ велики думи красятъ неговитѣ разбиранія: „безъ скжпоценна жертва свобода не се добива“.

Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджа. Примѣри на саможертвостъ за свободата на Родината. Тѣ презрѣха смъртта и се хвърлиха въ боя, за да платятъ и тѣ своята данъ на Отееството.

Василь Левски. Въплъщение на упоритата воля и вѣра въ успѣха. Будно съзнание за службата на човѣка въ живота. Жрецьтъ на свободата — дума свѣта за Левски — който разпрѣсна съ живото си слово неугасимия огънь на дѣлото за свободата и подготви народната душа за бунтъ. Символъ на борческа самоотверженостъ.

Христо Ботевъ. Въ него се свързваха замисълътъ съ изпълнението, мечтата съ дѣлото, народътъ съ свободата му. Като публицистъ и революционеръ за него имаше само „две думи заветни: свобода или смъртъ юнашка“.

Петко Р. Славейковъ. Първата и най-голяма личностъ между тогавашнитѣ ни писатели, която е изразила болкитѣ и копнежитѣ на народа. Скитнишката му орисия е направила отъ него най-добрия психологъ.

(следва на II стр.)

Ал. Давидовъ.

Къмъ младежта.

Малкиятъ, но великъ български народъ преживява бурни и сждбосни дни. Вътрешнитѣ врагове се стремятъ да обезсилятъ България и я направятъ плячка въ ръцетѣ на нашитѣ алчни съседи. Морална и економическа разруха. Народа е обезвѣренъ.

При това положение погледитѣ на всички сж обърнати къмъ младежта. Обаче тя е на кръстопътъ, лута се и не знае, кжде да отиде.

Впрсчемъ, кой пътъ трѣбва да вземе?

Той е ясенъ — пътя на родолюбие, на истинското родолюбие. Той е единствения пътъ, по който България ще може да достигне своитѣ идеали.

Време е вече да се осъзнаемъ като българи, днесъ, когато стремежа къмъ рушението и отрицанието се шири навредъ и се мъчи да проникне и всрѣдъ младежта, време е да заявимъ, че въ житиѣ ни тече още кръвта на Ботевъ, Левски, Раковски и цѣла плеада борци, които положили коститѣ си за свободата на Отееството си, да заявимъ гордо, че сме българи и извикаме: „Българи опомнете се!“

Ние бѣхме онеправдани и унижени отъ несправедливия Ньойски договоръ. България бѣ смазана подъ тежестта на неговитѣ клаузи, но на бойното поле българското оржие винаги побеждаваше, водено единствено отъ любовта къмъ Родината.

Днесъ сжщо Отееството ни се намира въ опасностъ, то ни зове да му помогнемъ. Трѣбва ли да останемъ безучастни къмъ неговата сждба? — Не! Отъ насъ то чака по-добри дни. Ще му ги дадемъ ли?

Всичко зависи отъ насъ. Ако ние обикнемъ тая народъ, ако се вслушаме въ неговитѣ стенания, ще можемъ да му помогнемъ. Прочие на работа за да изградимъ свѣтлото бждеще на българския народъ и да осжествимъ неговитѣ покрусени идеали.

Ал. Асеновъ

Спомени отъ детинството ми.

Не тѣй лесно се забравятъ минатитѣ, мили спомени за малкото ми селце, сгушено въ политѣ на Гребенъ планина. Обикнено съ кичести върбалаци и брѣстове то прилича на райска градина. Тукъ за първи пътъ изговорихъ свещената дума „мама“. Тукъ по-късно съ весели другари скачахъ и се смѣхъ. Не помалко отъ хиляда пжти съмъ обикалялъ и бродилъ изъ неговитѣ красоти омайни. Азъ щѣхъ още да се радвамъ, но сждбата ме раздѣли...

Това бѣше презъ тжжната 1920 г. Селто бѣше обезпокоено отъ новината, че сърбитѣ на другия денъ ще дойдатъ да го окупиратъ. Сребристата луна за последенъ пжтъ свѣтѣше надъ свободния край. Десетина деца бѣха насѣдали при войникитѣ на поста и слушаха благитѣ наставления на тѣхния началникъ...

— Драги войници — промѣлви той,

тая вечеръ ще бжде най-добрия споменъ отъ нашия животъ. Ние ще прекараме още нѣколко часа при тия добри селяни. И после може би сждбата ще ни тикне нѣкъде изъ другия край на България, отгдето нѣма да чуемъ тѣхнитѣ ридания.

Едзамъ изказа това, нѣщо го притисна въ гърдитѣ и не му позволи да прогзори нито дума. Въ това време откъмъ близкия ридъ се понесе тжжната мелодия на кавалъ, придружена отъ напѣва на човѣшки гласъ. Децата забравиха домъ, изтегнати до войникитѣ, неволно се пренесоха въ царството на сънищата...

Ранобудния Слънчо се показа надъ мѣстността „Зуберитъ“ и освѣти цѣлата котловина; птичкитѣ, като че ли бѣха онѣмѣли; рѣката не бучеше тѣй силно, както други пжти; по нивитѣ нѣмаше жива душа, не се чуваха пѣснтѣ на копачкитѣ. Неискара-

нитѣ на паша говеда мучаха посрѣдъ селото, кучетата лаеха усилено, а звукътъ на църковната камбана се носѣше надлъжъ и ширъ, оповестявайки злочестата вѣстъ.

Дзайсетина, изстрели процепиха уриния въздухъ и отекнаха въ далечината. Отъ къмъ долиния край на селото „Шуми марица“ гръмко екна отъ стотици гърла, и раздвижи всички. Това бѣше последната пѣсенъ изпѣта въ свидния край. Селянитѣ съ китки въ ржце отиваха да изпратятъ своитѣ братя... Бѣ настаналъ единъ тжженъ моментъ: женитѣ, момитѣ, децата и мжжетѣ, прегръщаха войникитѣ и офицера, обляни въ сълзи, като се прощаваха съ тѣхъ. Защото, това бѣше края на свободата, на майчиния езикъ, а може би и края на живота... Накрай добрия офицеръ каченъ на своя конь полузадавенъ каза:

— Сжпж селяни! ние живѣхме до сега заедно и се обичахме като братя и сестри, но зла орисница ни дѣли; тя ни изпраца тия зли и подли хора... Предъ васъ, мили селяни е прѣсния случай съ Пиротча-

ни, които тѣ до голѣма степенъ асимилираха. Но ние нѣма да ви оставимъ да влачите тежкитѣ вериги на робството. Докато въ кръвта кипи българска мощностъ, вѣра и сила, не се отчайвайте. Рано или късно ще се видимъ обединени подъ общото небе и земя. Пакъ ще се върнатъ тия добри спомени, ще заживѣеме добъръ и щастливъ животъ...

Той млъкна. Две топли сълзи се търкулиха по червендалестото му лице и паднаха въ черната земя. Следъ това шибна коня съ камшика си. Войникитѣ, като керванъ, се залюскаха по пращното шосе и скоро се скриха задъ близкия ридъ...

А въ селото се чуваха писъци и плачове. Конѣ, коли, натоварени жени съ деца, мжже съ чували, баби съ вързопи бѣгаха по улицитѣ като луди. Друга група отъ по-храбри бѣха се струпали около дѣдо Геро, най-стария човѣкъ на селото. Думата на този здравенякъ, който е много видѣлъ и преживѣлъ, бѣ законъ. По набръчканото му лице още личаха белѣзи останали отъ войнитѣ. Подъ настрѣхналитѣ му вежди, живо ми-

Юрий Цоневъ — Шуменъ.

Денъ на българската книга

Отъ нѣколко години у насъ се създаде традицията да се празнува денъ на българската книга. Тоя денъ, денъ на тържество, ни приобщава съ нашитѣ поети и писатели, които сж пѣли и ще пѣятъ за радоститѣ и скърбитѣ на народа ни. Тогава ние изразяваме нашата почитъ и признателностъ къмъ тѣхъ.

Но нека се запитае и си дадемъ искрено отговоръ, подкрепяше ли българския писателъ, помагаме ли му съ нѣщо? Не! Преди всичко малцина сж тия, които четатъ днесъ произведенията на нашитѣ писатели. А защо е това? Нима въ тѣхъ не е отразена нашата действителностъ, нима тѣ не ни даватъ истинския образъ на нашия животъ? За съжаление това не се съзнава. Днесъ, повече отъ всѣки други пжтъ, младежта е пренебрѣгнала родната ни книга. Днесъ ученицитѣ четатъ мръсната апашка сензациона книга. Еротичнитѣ брошури на доктори съ съмнителни имена се поглъщатъ отъ младежитѣ усърдно, тровятъ се крехкитѣ имъ души съ тѣхъ.

хологъ на нашия народъ. „Патриотическото вдъхновение и народовластие сж неговитѣ кумири“.

Любенъ Каравеловъ. Начетениятъ български революционеръ, който желаше да види просвѣтена България, която лесно ще осъществи свобода България. Нѣма по чиста и по-искренна любовъ къмъ Родината, нѣма душа, която да възкликне тъй непринудено: „Обичамъ те, мое мило отечество!... Обичамъ те отъ всичката си душа и сърдце, ако и да си обречено на тежки страдания и неволи“.

Тия сж великанитѣ на нашето възраждане които жертваха и мило и драго за освобождението на нашия народъ съ единствената отплата:

„... стига ми тая награда — да каже нявга народътъ: умръ сиромакътъ за правда, за правда и за свобода“.

Само една безкористна натура може да изрече такива думи. Отъ тѣхъ лъжа искреностъ, която ни затрогва, защото рѣдко е сега такова себеотрицание.

... Забравихме ги! Забравихме тѣхъ.

Ако ние купуваме книгата на нашия писателъ, ако ние го подкрепяме парично, изпълняваме две длъжности: създаваме на последния условия за творчество и обогатяваме духовния си животъ. А колко сж ценни за насъ тѣ, нека сждимъ за това по думитѣ на Сократа: „Предпочитай знанието предъ богатството, защото първото е трайно, а второто — преходно“.

За днешната младежъ се говори, че е покварена, че танцитѣ, киното и политиката сж нейнитѣ кумири, и че тя е неспособна и недействителна. Първото, нека си признаемъ, е вѣрно за второто, за това, че тя е неспособна, недействителна — не. Младежта — това е младото дръвче. Подкрепете го, изчистете наоколо буренитѣ, които го задушаватъ и вие ще видете какъ то ще даде скоро плодъ. — Така е и съ младежта. Посочете истинскитѣ пжтища къмъ доброто, дайте й въ ржцетѣ книги, отъ които тя да вземе примѣръ за подаржение и да тръгне по пжтя на истинската творческа дейностъ за въ полза на себе си и обществото!

И днесъ, когато празнуваме едно такова похвално начинание, нека въ насъ легне дълбоко убеждението, че родната ни книга е била и ще пребъде и нека си дадемъ тържествено обещание, че всѣкога ще я подържаме. Защото тя е, която ни спаси отъ денационализиране, тя е която хвърли първата искра на националното пробуждане въ гърдитѣ на нашитѣ дѣди. Нека върваме, че тя е, която ще ни извоюва по-добро бждеще. Обичайте родната ни книга!

ното дѣло! Забравихме тѣхния духъ! — духътъ на будителитѣ отъ Паисия до Ботева, до Славейкова!

Нека ги опознаемъ! Нека се издигнемъ високо, за да ги достигнемъ, или ако не, то по-близо да сме до тѣхъ, а не да ги подценяваме, да ги дърпаме надолу и да ги приравняваме съ насъ. Нека заживѣемъ съ тѣхнитѣ копнежи и идеали — които трѣбва да служатъ за подтикъ на всѣки българинъ.

Ал. Сп. Ганевъ — София.

Б. Б.

Преди 20 години

Малко сж въ нашата нова история събитията, които по своето значение могатъ се сравни съ Балканската война. На 18 (5) октомври тя бѣ обявена. Съ голѣмо и непринудено въодушевление, съ голѣма самоотверженостъ отиде, изпращанъ съ китки, цвѣтѣтъ на българския народъ, за да се бие за свободата на своитѣ братя, останали въ по-голѣмата си частъ тогава подъ турско иго, и съ цѣната на своята кръвъ да засвидетелствува своята признателностъ и обичъ къмъ българщината и нейнитѣ стремежи.

Българскиятъ народъ вързаше и искаше чрезъ това да разчисти своя пжтъ къмъ творчество и напредѣкъ. И скоро българскитѣ войски се спривиха съ своя многоброенъ неприятелъ и тръгнаха къмъ Цариградъ. Превии вратъ турската империя предъ своя доверашенъ робъ. Свѣтътъ остана захласнатъ предъ дивния подвигъ на българитѣ.

Нарекоха ни „прусаки“, „японци“ на Балканитѣ. Крале изказаха своето възхищение отъ храбростта и издържливостта на нашия войникъ. И не бѣше той виновенъ, че плодоветѣ на неговитѣ победи бѣха загребени, българската слава — потъмнена, дѣлото на цѣлъ народъ — разрушено. Престжпни безумия има престжпни безумци — сжщо, но не е наша работа сега да се занимаваме съ това. По-важно е, да се справимъ съ послѣдствитѣ. Защото не сж толкова важни материалнитѣ ни поражения следъ междусъюзнишката и общо европейска войни. По-важни сж пораженията, нанесени на нашия духъ, т. е. поражение, обезвѣряването на българина отъ българско-

то въобще и пълното равнодушие и откъсване отъ националния животъ и националнитѣ традиции на България. Впрочемъ нашитѣ „доброжелатели“ съседни харчатъ луди пари за издаване на исторически вестници списания и брошури.

А нашиятъ печатъ? Той мѣлкомъ отминава дати съ грамадно значение за нашия народъ. Дори това голѣмо събитие, Балканската война, мина почти незабелязано отъ него, сжщия този печатъ, който отдѣля цѣли страници за описанъ я на убийства и кражби, за ликоветѣ на престжпници и убийци.

Но нека отбележимъ и подчертаемъ, че до като ние нехаемъ, сръбскитѣ вестници отъ доста време непрекъснато печататъ бележки, описания, спомени за Балканската война, крайно тенденциозни и съ едно неоснователно самохвалство. Така тѣ пишатъ (а сжщото се учи дори и въ тѣхната военна академия), че сждбата на Балканската война била решена не при Люле Бургазъ, Бунаръ Хисаръ и Одринъ, а при Куманово! А ние, които изнесохме Балканската война, ние които решихме нейната сждба, отминаваме мѣлкомъ нейната годишнина! Но не само нашитѣ вестници отминаватъ мѣлкомъ това събитие. Въ много други културни и обществено възпитателни учреждения, които ще бжде излишно да се споменаватъ, правятъ сжщото.

Но въпрѣки всичко признацитѣ на едно сепване и осъзнаване се виждатъ навсѣкжде. Приближаването на свѣтлия денъ на нашия националенъ възходъ се чувства отъ всички. Той иде! Той е близко. Да се приготвимъ да го посрещнемъ!

Трезвостъ

Елате и вижте своя народъ — обезвѣрено и напуснато стадо. Елате и го лѣкувайте всички вие — общественици и народни водачи!

Затворитѣ се пълнѣтъ. Плачатъ нещасни осиротели сираци, деца и вдовици! Плачатъ и проклинатъ своятъ сждба! Плачатъ и не ще да могатъ да кажатъ умилително „татко“!

Човѣкъ не може да не се трогне. Но само това ли е? Само това ли носи злодея алкоолъ? Не! А много и много нещастия, много още страдания, израждане, разболяване, полудяване, обедняване, оглупяване, и пр.

Страшни злодейства! Отдавна се чуватъ гласове на пионеритѣ за освобождение отъ алкоола, които викатъ грѣмогласно:

„Българино! Сжжсай за винаги веригитѣ на злия алкоолъ, за да изгрѣе щастieto и радостта и блѣсне зората на трезвостта!“

Бедний човѣче! Ти, който съ трудъ и потъ изкарвашъ своята прехрана! Ти, който си изложенъ на лишения и страдания, бѣгай отъ кръчмата! Бѣгай, пази се! Тя не ще облекчи твоитѣ страдания, а ще отнеме залька отъ устата на твоитѣ дечица! Не въ пиенето, а въ труда и трезвостта е твоео спасение!

Драги другари! Не пийте и не пушете никога спиртни питиета и тютюнъ! Защото тѣ само разраняватъ вашитѣ души! Тѣ носятъ само зло! Тѣ помрачаватъ и рушатъ всичко добро! Поемете ли първата чаша, знайте, че стжпвате първата крачка къмъ ада на човѣшкото мжчение и изтрѣбление.

Български народе! Ти, който създавашъ и творишъ блага, искашъ ли да се затворятъ лудницитѣ? Искашъ ли да бждешъ здравъ, силенъ и бодъръ? Спри! Не пий ни капка алкоолъ! Ела подъ знамето на трезвостта и спомагай, то да се издигне и развѣва надъ родни долини и балкани! Ал. Давидовъ.

Очаквайте наскоро литературно-музикалната забава на :Виделина:

гаха голѣми клепки и закриваха насълзенитѣ му очи.

Опрѣнъ на своя кривакъ, той успокояваше насѣбралитѣ се да не плачатъ, да се подчинятъ смиренно предъ общия врагъ...

Скоро повечето отъ селянитѣ опразниха селото, бѣгайки въ близката гора. Всички по-сѣбудени хора, още преди два дни го бѣха напуснали селото. Нѣкои мжже и то инвалиди, се навѣртаха около бедния старецъ.

— Хайде, чада, — промѣлви той — да отидеме до Еленковата градина, да посрещнемъ тия кучета.

Писцитѣ и риданията се усилиха. Горкия старецъ едвамъ успѣваше да ги успокои. Всички следъ него тръгнаха по кривата уличка.

— Стойте, кжде сте се запжтили? — извикаха вкупомъ нѣколко въоржжени души — селяни, излизайки отъ Лиловата воденица. — Или искате да ви убиятъ? Бѣгайте, взимайте кой какво може, да прогонимъ тия скакалци — продѣлжи Митю гайдарътъ.

Защракаха пушки, засвири рогъ. Ето, че отъ черквата, около 20 души добре пристегнати съ патрони и пуш-

ки се доближиха до тѣлпата.

— Мили деца, да не сте полудѣли та толкова сте се затичали? Спомнете си за вашитѣ жени, деца, домове, които ще останатъ!... Не проливайте кърви, не правете грѣхъ. Нека преглѣтнемъ това наказание и смирено наведемъ чела предъ Бога, да ни прати милостъ и закрила...

Всичкитѣ се подчиниха на златнитѣ слова на стареца. Пушкитѣ една по една падаха на земята. Молитвата придружена отъ камбанения звънъ се понесе къмъ небето...

Нѣмаше още 10 часа, а шосето отъ с. Ржжана за с. Славия гмжжеше отъ барабани, музики, вистрели и пѣсни, като че ли това бѣше турска сганъ, която отиваше на сватба... Нѣколко мелници по р. Височка (извираща отъ в. Комъ) се обвиха въ пламъци и димъ. Една конна рота припускаше отъ кошара на кошара (овчарникъ) да не би нѣкжде да сж се скрили бугарашитѣ та да подгонятъ „героитѣ на Сърбия“.

Единъ полкъ доближи до тѣлпата. Отпредъ гордо на конъ яздѣше началникъ, дигаики високо порт-

рета на краля Александра.

— Иде ми да хвана тая свиня за сръбската мутра, да го тръшна въ земята, та да види той кой се казва българинъ — изрева бае Георги Мечкаръ. Събралитѣ се боязливо го погледнаха съ скрита усмивка и го смущаха да мълчи.

— Добъръ данъ, прави сърби, — каза офицерътъ отъ коня. — Йово е ваше кралю Александра, прави сърбинъ.

После даде портрета да му се поклонятъ и го цѣлуватъ. Следъ малко дойде другъ по-висшъ офицеръ и каза;

— Ви, прави сърби ли со?

Никой не знаеше какво да отговори на това питане. Началникътъ шибна съ камшика първитѣ, теглейки имъ една дърта псувня.

— Ще причате: ми смо сърби, ми смо сърби, ми смо прави сърби, а бугараша — прости лаханджии...

Така тия думи бѣха повторени не по-малко отъ стотина пжти. До като тѣ се разправяха съ тия беззащитни българи, останалитѣ сръбски „юнаци“ заобиколиха цѣлото село и муха да искаше да излѣзе, нѣма-

ше да я пуснатъ...

Тѣлпата смилено, по желанието на главокомандващия, се запжти къмъ мегдана на селото.

Въ 11 часа и нѣщо забиха барабанитѣ, затржбиха военнитѣ тржби, заиздигаха се високо знамената, понесе се благословията на сръбския свещеникъ, изпратенъ за това село (Славия), къмъ „тѣхния Богъ“ — за миръ и спокойствие на „ново освободжена земля“. Окачениятъ портретъ на краля Александра се прикова надъ вратитѣ на общината съ надписъ: „Миролюбиви кралъ Сърба, Хървата и Словенаца“. По-долу залепиха заповѣдь съ голѣми букви за реда и спокойствието на селото.

Следъ тази церемония повечето отъ войскитѣ, подъ звучитѣ на музиката, заминаха да „завоюватъ“ близкитѣ на нашето село Бракевци и Болевдолъ, водени отъ около 20 души българи добре привѣрзани за конетѣ на началницитѣ, понасяйки немилостивитѣ камшици на „освободителитѣ“.

(Следва).

Какъ мисли французинът, германецът и българинът.

Когато виждат купа сѣно:
Французинът: Какви благоуханни треви има!

Какъ хубаво се спи въ него.

Германецът: Да имахъ една преса бихъ го събралъ въ петъ пжти по-малкъ обемъ.

Българинът: Да има една клечка кибритъ хубавъ огънь ще пламне.

Когато виждатъ аеропланъ:

Французинът: Нашиятъ авиаторъ Блерио първи съ аеропланъ прехвъркна Ламаншъ и отиде въ Англия

Германецът: Какъвъ хубавъ моторъ има! Никакъвъ шумъ не се чува.

Българинът: Да може да се сгромоляса на земята, какъвъ джумбишъ ще стане.

Когато виждатъ единъ нещастникъ да куца:

Французинът: За такива хора добре е да има приютъ и да имъ се даде единъ по-сносенъ животъ.

Германецът: Може да се изработи отличенъ изкуственъ кракъ и ще се движи като здравъ.

Българинът: Къй знай къде се е напилъ като казакъ и нѣкоя каруца го е прегазила.

Когато срещатъ дете носящо кошница яйца:

Французинът: Какви хубави сладки могатъ да се приготвятъ отъ тѣхъ.

Германецът: Осемъ яйца по хранителностъ сж равни на едно кило месо.

Българинът: Да може да се спъне ще стане само яйца...

Когато присъствуватъ на изпитъ на ученик, който добре си казва урока:

Французинът: Става поздравява го и му стиска ръката.

Германецът: Отличенъ гражданинъ ще стане отъ него.

Българинът: Тръбва да му е роднина учителя и му е казалъ какво ще го изпита.

Когато виждатъ войникъ:

Французинът: Какви велики полководци сме имали: Наполеонъ, Ней, Мюрать, Фошъ и др.

Германецът: Всички германски войници сж храбри.

Българинът: Освѣтѣ мене и младшията отъ нашето село други храбри почти нѣмаше.

Изъ „Подофицерски журналъ“.

БУРНО МОРЕ

ПОЗИВЪ

къмъ Варненската сръдношколска младежъ.

Обходи и опознай отечеството си за да го обикнешъ.

Другарю,

Презъ тиха лѣтна нощъ, когато по небосклону заблѣшукатъ милиарди диаманти звездици, а нежната луна посребри съ своята блѣда свѣтлина върховетъ на дърветата, бивалъ ли си ти тамъ нѣкъде всрѣдъ широкото поле или тайнствения лѣсъ, вдишвалъ ли си прохладния ароматенъ въздухъ на нощта, чувалъ ли си нежния шепотъ на листата или романтичната музика на потока? А само тоя който е почувствувалъ това, само той може да каже какви сладки минути, минути на опиянение и безкрайно частие е преживѣвалъ, само той знае съ какво умиление, съ каква чиста любовъ къмъ всички живо, съ какъвъ възторгъ и доброта се изпълва неговата душа, само той знае какъ тогава и най-черниятъ бои на живота добиватъ розови багри. И знай, другарю, че сребърната свѣтлина на луната и слабия блѣсъкъ на звездичитъ сж много по-хубави отъ всичкитъ разноцвѣтни ламбички на градскитъ

салони и улици. И нежната пѣсенъ на гората, и сладката музика на потока сж по-приятни отъ всички джазъ-банди и оркестри.

А билъ ли си ти, драги другарю, сутринъ, когато слънцето изпраща своитъ първи цѣлувки на пробуждащата се земя тамъ гдѣ на синия връхъ? И знаешъ ли ти съ какъвъ възторгъ, съ каква енергия се изпълва цѣлото ти същество когато хвърлишъ възхитенъ погледъ долу въ низината?

Или вечеръ, когато запада се златива съ златистия пурпуръ на залѣзващото слънце, билъ ли си ти въ полето, слушалъ ли си музиката на кавала и звѣнътъ на стадата?

Напусни поне за малко, драги другарю, прашния градъ, съ неговия еднообразенъ празенъ животъ, иди въ дивната девствена природа, вслушай се въ нейната пѣсенъ и ти ще видишъ че тя е по-красива, да, хиляди пжти по-хубава отъ града.

Или презъ страшна буря, когато свѣткавици раздиратъ оловеното не-

бе, когато страшнитъ тътнежи на бурята се сливатъ съ свирепото вие-не на ужасни вихрушки, когато цѣлата гора прѣщи и се огъва подъ натиска на вѣтъра, когато всичко живо въ панически бѣгъ търси да се скрие, билъ ли си ти всрѣдъ планината? Знаешъ ли мощната симфония на балкана? Знаешъ ли ти съ какъвъ трепетъ и страхъ се изпълва душата предъ мощната стихия на природата и предъ величието на природнитъ стихии?

Напусни прашния градъ, другарю! Иди всрѣдъ дивната природа, за да разберешъ какво значи истинска красота и истинско величие. И ти ще преживѣшъ минути, за които винаги ще си спомняшъ съ тжга и умиление. Хубавитъ минути, прекарани съ любимата ти може би ще изкупишъ по-късно съ разочарование, приятелъ ти, може, би ще те клевети и подиграва, но това, което дава природата, тя го дава безъ никаква цена, никога природата не наказва, не обижда, не оскърбява. А годинитъ течатъ, другарю, младостта минава, за да не се върне никога вече. Използуй нейнитъ златни дни, за да не бжде после късно.

Ела при насъ, приятелю, стани туристъ.

Турист. секция при В. М. Г.

Хр. Я. Христовъ

Погледъ въ микрокосмоса.

(Структура на материята).

2

Една важна за времето си теория е била тая на Абу Муса Джаферъ аль Софи. За структурата на материята, или по-право за металитъ, той учи, че се състоятъ отъ живакъ и сѣра. Единствената разлика между отдѣлнитъ метали е била въ различното съотношение на тия два елемента. Съотношението е могло да бжде измѣнено и следователно превръщането на металитъ отъ единъ въ другъ е било възможно. И, наистина, алхимицитъ сж получавали отъ медъ и цинкъ злато, а отъ медъ и арсенъ сребро. Но, разбира се, това не сж били злато и сребро, а само сплави между медъта и цинка. Естествено, това не е останало незабѣлзано отъ алхимицитъ, и затова тѣ допускатъ съществуването на още единъ елементъ — квинта есенция. на чието действие тѣ започнали да предписватъ положителнитъ качества на благороднитъ метали. И започватъ нови проучвания, нови опити за откриването на квинта есенция. Съ течение на времето тя се разпада на две мистериозни вещества — философски камѣкъ и бѣлъ лѣвъ — вещества, на които алхимицитъ предписвали не само способността да превръщатъ металитъ единъ въ другъ, но и редъ други чудни свойства, като изцѣряване на болести, правене магии и др. Гонени постоянно отъ духовенството, принудени да се криятъ изъ подземия и пещери, а отъ друга страна търпейки всѣкога неуспѣхи и изпад-

нали подъ влиянието на религиозния фанатизъмъ на сръдневѣковieto, алхимицитъ започнали да викатъ на помощъ разни окултни сили. Съ това вече науката на алхимицитъ взема единъ твърде своеобразенъ характеръ и нейната научна стойностъ сѣвсемъ пада.

Това сж били идеитъ на сръдно-вѣковieto за строежа на веществото. Идеи невѣрни въ самата си основа, идеи, заради които много хора сж отивали на кладата или подъ ножа на гилотината. Обаче човѣшкиятъ гений никога не е спѣлъ, факела на истината гордо е билъ носенъ презъ вѣкове и хилядилѣтия, презъ епохи на мракъ и невежество или презъ дни на културенъ възходъ и разцвѣтъ, напредъ къмъ свѣтлия олтаръ на истината. Вѣковетъ текатъ, наставатъ нови времена, идватъ нови дни съ нови труженици на науката. Плеадата учени, като започнемъ отъ Нютонъ и Фарадей и стигнемъ до Боръ и Айнщайнъ съградиша нова наука, откриха нови хоризонти, дадохъ мощенъ тласкъ на науката и направиха, щото днесъ човѣкъ сж право да може да твърди, че ако има въобще истина, то днесъ сме хиляди пжти по-близо до нея, отъ колкото всѣки другъ пжтъ. Фарадей и Херцъ направиха първитъ убообщения въ областта на електричеството, магнетизма и свѣтлината. Известни бѣха още отдавна нѣкои основни явления. Така напримеръ, ако вземемъ смолена прѣчка

и я натъркаме съ вълненъ парцалъ, тя вече може да привлѣка къмъ себе си малки частички хартия и други леки предмети безъ ни най-малко да се е докоснала до тѣхъ. Или, ако вземемъ, че отъ рудата магнетитъ добиемъ желѣзото, то е способно да привлѣча други малки кжсчета желѣзо. Ако го поставимъ на върха на една игла (нека кжса желѣзо да има прѣчковидна форма) то тая прѣчка винаги се обръща съ единия край къмъ северъ съ другия къмъ югъ. Или пъкъ, известно е, че слънцето, което стои на милиони километра отъ насъ прави щото ние да можемъ да виждаме предметитъ и може да изпарява водата и да затопля предметитъ. И интересно е, че ако махнемъ въздуха и колкото да отстраняваме сръдата между двата предмета, то тия действия пакъ се извършватъ. Тия действия навѣдоха на мисълта, че се е създадо едно силово поле около наелектризираната прѣчка, магнита и източника на свѣтлината. Връзка между различнитъ полета, обаче, не бѣ открита до Фарадей. А тоя ученъ направи опитъ, колкото простъ и безинтересенъ на гледъ, толкова по продуктивенъ и отъ голѣмо значение за развитието на науката. Фарадей просто нави една жица на спирала и пушна презъ жицата електриченъ токъ. Така получения „соленоидъ“ се указа, че обладава всички свойства на магнита. Или по право електричното поле което се образува около соленоида се указа точно съ същитъ свойства, които притежава единъ магнитъ. Това веднага наведе на мисълта, че има връзка между магнитното и електричното полета.

Правени бѣха много опити и разсѣждения и резултата бѣ следния: Отдѣлно електрично и отдѣлно магнитно полета нѣма.

Има едно общо електромагнитно поле, което въ единъ случай се проявява като електрично, а въ другъ — като магнитно. Магнетизма въ движение поражда електричество, а електричеството въ движение поражда магнетизъмъ. Хенри Херцъ отъ друга страна доказа, че същитъ закони, по които става разпространението на свѣтлината, важатъ и за магнетизмъ и електричеството. Той доказа, че, както свѣтлината, така и електричеството и магнети зма се разпространяватъ въ пространството въ видъ на вълни, пораждащи се въ една сръда, която ученитъ нарекоха „етеръ“. Разсѣйването, пречупването, отражението и всички други явления забелязващи се въ свѣтлината, Херцъ установи, че ставатъ и при електрическото и магнитно полета. Разликата между магнетизмъ, електричеството и свѣтлината бѣ установено, че е само въ различната дължина на вълнитъ. Защото, както вълнитъ по морската повърхност, така и тия въ етера могатъ да бждатъ голѣми и малки, дълги и кжси. Макавелъ единъ английски ученъ, състави математическата теория на електромагнитнитъ явления. Лоренцъ — другъ единъ голѣмъ физикъ и математикъ отхвърли съществуването на етера — една сръда, чието съществуване пораждаше твърде много съмнения, особено напоследъкъ и се замѣсти съ самото пространство. А Риманъ

Дружественъ животъ Варна.

Музикалното д-во при Вар. Дев. Гимназия през следната седмица ще има събрание за избиране на ново н-во. Сжщото възнамърява да даде една оперета.

При девич. професионално стопанско у-ще бѣ образувано м. уч. година д-во „Съзнание“. Д-вото притежава добре подобрена библиотека, но за жалост тая година не е проявило никакъв животъ.

Пловдивъ.

Всички дружества при мжжката гимназия започнаха дейността си. Забелязва се голѣмият ентузиазъмъ при който започватъ въ началото. Въздржателното д-во е имало вече 3 общи събрания, посетени отлично, Туриститѣ проявяватъ усиленна дейностъ. Особенно похвална е дей-

ността на стенографното д-во. За отбелязване е, че тая година то изнася редактирането съюзния органъ „Младъ Стенографъ“ год. X. В кѣ „Уч. Устремъ“ е излезълъ вече съ втория си брой. Останалитѣ дружества показватъ по-слаба дейностъ.
Г. Н.

София

На 20 X. II. Соф. мжжката гимназия откри изложба на безмоторенъ аеропланъ въ парка при Народното събрание, изработени отъ нейни възпитаници подъ ръководството на г. Хр. Тодоровъ. На това на гледъ скромно, но грандиозно по замисълъ тържество Министерството на Народното Просвещение бѣше представено отъ г. Д-ръ Донева, който поздрави ученицитѣ заради тѣхното трудолюбие. Въпреки дъждовното време, тържеството бѣше привлело много граждани.

О. К.

Новини и съобщения

Всички статии и писма да се изпращатъ на адресъ: Борисъ Бяновъ, ул. „Мария Луиза“ № 4. За всичко отнасящо се до касата на адресъ: Александъръ Давидовъ ул. Котелъ № 7.

Отъ 24 до 30 октомври бѣ обявена противоалкоолна седмица. Въ тази смисълъ бѣ говорено и на ученицитѣ.

Молимъ, настоятелитѣ за последенъ пътъ да се отчетатъ за 16 брой. Неотчетлитѣ се ще имъ бждатъ публикувани имената.

На 8 ноември (Димтровденъ) се навършватъ 12 години отъ заграбването на западнитѣ покрайнини. Този денъ е траурния празникъ на западно покрайнинската емиграция.

Въ 16-я брой въ статията „Една свѣтла дата“, четвъртата колона седмия редъ е допусната важна грѣшка. Да се чете: „огъна се, но не рухна“ — вмѣсто „рухна но не огъна“.

Въ В. М. Г. и В. Д. Г. сж открити курсове по италиански езикъ.

По технически причини „Пътни бележки“ отъ Ал. Асѣновъ се отлагатъ за следнитѣ броеве. Вмѣсто тѣхъ печатаме „Спомени отъ детинството ми“ отъ сжщия.

ПОЩА

Г. Н. — Пловдивъ. Разказа Ви по-горе какъсна, остава за следния брой.

Терзиана — Варна. Обадете се.
В. Р-ва — Карлово. Издѣлжете се.
А. С. Г. — София. съобщете ни за дружествения животъ въ девическитѣ гимназии.

КНИГОПИСЪ

Получени вестници:
„Ученич. Устремъ“ — първи и втори брой. Органъ на пловдивската сръдношколска младежъ. Отдѣленъ брой 2 лв.

„Мисълъ“ седмиченъ литературно-общественъ вестникъ год. III. Броя 2 лева.

„Преломъ“ — органъ на С.М.Н.Л. година II. Отдѣленъ брой 2 лв.

„Родолубецъ“ — органъ на българската националистическа младежъ. Излиза въ Пловдивъ. Година II. отдѣленъ брой 2 лв.

Очаквайте
наскоро забавата на „Виделина“. Ще взематъ участие представители отъ всички сръдни училища въ града ни.

Учащи, подкрепете ни!

Василь Хр. Поповъ & С-ниъ
ОКЛАДЪ
на вълнени платове
Варна.

Разполага винаги съ най модни платове. Голѣми изборъ отъ чисто вълнени шевиоти и платове за шинели за ученици.

Печатница Д. Тодоровъ

Спортъ

Ал. Давидовъ VIII кл.

Нуждата отъ правилна на- сока на спорта у насъ

Въ последно време постоянно четемъ въ печата за успѣхитѣ на българския футболъ или колоездене. И мнозина може би ще си кажатъ: „Я вижте, ние победихме съседитѣ си, у насъ спорта е много развитъ“. Обаче азъ мисля, че спорта не се обуславя само отъ футбола и колоезденето, а отъ всичкитѣ видове игри, като бѣгане, скачане, лека атлетика и пр.

Нуждата отъ физическо възпитание на българската младежъ е повече отъ крещяща. Това всѣки го съзнава и въпреки това никой не си задава въпроса: „има ли условия? Погрижилъ ли се е нѣкой да направи нѣщо?“ — Абсолютно никой. При днешния хаосъ и липса на опитни ръководители, които да покажатъ на младежта правия пътъ, безсмислено е да се говори за напредѣкъ на спорта у насъ. Днесъ обществото гледа на спортиста като на простака, да не кажа гаменъ. И родителитѣ се страхуватъ да прашатъ децата си на спортното игрище, за да не се развалятъ. И съ право. Днесъ игрището вмѣсто да възпитава, то разващава. А би трѣбвало всичко да става подъ надзора на опитенъ ръководителъ.

Какво значение има спорта нѣма нужда да казвамъ. Римлянитѣ сж изказвали това съ израза: „Здравъ духъ въ здраво тѣло“.

Само чрезъ разумния спортъ ще можемъ да закалимъ нашето и безъ друго хилаво поколение. Належаща е нуждата отъ игрища, салони, уреди и най-вече отъ добри ръководители. Само така ние ще можемъ, бждейки физически здрави, да заработимъ за преуспѣването на **българския** народъ.

На 16 т. м. волейболниятъ тимъ на осмитѣ класове гостува въ Шуменъ и се състезава съ тоя на тамошнитѣ гимназии. Тимътъ на VIII-тѣ класове бѣ въ следния съставъ: Давидовъ Бл., Момчиловъ, Бояджиевъ, Поповъ, Павловъ и Даскаловъ. Въ 2 часа се състоя първия мачъ съ Руската Гимназия. Игрището бѣ събрало доста многобройна публика, която следѣше играта съ много голѣмъ интересъ. Силитѣ на двата тима бѣха равни, затова играта бѣ много жсва, изпѣстрена съ красиви положения.

Руснацитѣ играха груба игра, оповавайки се на своята сила, а варненци, напротивъ, показаха своята техника. Краенъ резултатъ е 3:0 (15:13, 16:15, 15:8) за Р. Г.

Втория мачъ бѣ съ Ш. М. Г. Сега варненци на свой редъ сразиха своя противникъ, който стоеше много по-долу въ всѣко отношение. Краенъ резултатъ е 3:2 (10:9, 15:8, 15:8) за варненци. Отъ тима на VIII-тѣ класове се отличиха съ своята умѣла и хубава игра Давидовъ Бл. и Момчиловъ. Реферира отлично г-нъ Марашлиевъ.

Следъ волейболния мачъ се състоя 100 м. гладко бѣгане, Отъ варненци участва само Л. Поповъ. Класира се I Поповъ Любенъ (Варна) отъ VIII кл. за 12.2 сек., II Стояновъ (Шуменъ).

Мача реваншъ между В. М. Г. и В. Т. У., при надмощие и по-добра игра на вторитѣ завърши съ резултатъ 4:3 за В. Т. У.

Скароне.

На 24 X въ двора на В. Т. У. се състоя приятелски мачъ между втория тимъ на В. М. Г. и Френския Колежъ. При хубава игра и отъ дветѣ страни, мача завърши съ резултатъ 2:1 за френския колежъ.

Х. М.

бѣ она който създаде геометрията на това „огъване се изкривено“ пространство. Една теория, твърде интересна, която се намира въ доста тѣсна връзка съ структурата на атома, но която поради своята абстрактност и чисто математиченъ характеръ е почти невъзможно да се предаде тукъ. На Албертъ Айнщайнъ, обаче, се падна честта да свърже всичко това въ едно цѣло и да сложи короната на тоя вѣковенъ трудъ.

Отъ уравнения на Макавелъ, предположенията на Лоренцъ и теорията на Риманъ той създаде една безупречно построена физика, която за въ бждаще ще играе голѣма роля въ развитието на науката, и която проясни доста тъмни въпроси изъ областта на атома. Това малко отклонение отъ прѣката целъ на статията бѣ направено отъ една страна за да се уясни малко характера на ония сили, които действуватъ въ недрата на атома, а отъ друга страна за да се представи оня суровъ теоретиченъ материалъ, който намѣри своето истинско приложение въ разрешението на проблемата за микрокосмоса.

Хипотезитѣ, че материята се състои отъ мулеколи, мулекомитѣ отъ атоми, а тѣ отъ електрони протони и неутрони днесъ въ науката иматъ значението едва ли не на свършени факти. За това сж спомогнали отъ една страна тѣхната естественост и простота и отъ друга, тѣхната продуктивност и блестяще опитно потвърждение.

Изходниятъ пунктъ или прозореца презъ който се надниква въ безкрайно интересния и забуленъ въ тайна миръ на микрокосмоса е кинетичната теория на газоветѣ. Тя предполага, че всѣки газъ се състои отъ множество малки, почти идеално пѣргави топчици — мулеколи, които постоянно се намиратъ

въ движение и се блъскатъ една о друга. Тая теория обясни много тъмни до тогава факти. Напримѣръ налѣгането, което упражнява единъ газъ върху стенитѣ на сжда, въ който е затворенъ. То се разглежда като бомбардировка или дѣждъ отъ молекули върху стенитѣ на сжда. Топлината — тя сжщо бѣ обяснена като трептение на мулекулитѣ. И колкото по-бързо е това движение, толкова температурата е по-висока. Връзката между топлината и налѣгането, налѣгане на смѣсъ отъ газове, преминаване отъ едно агрегатно състояние въ друго и т. н. всички явления получиха едно блѣстящо обяснение. Най-главното нѣщо, обаче, което се постигна съ тая теория, бѣ това, че тя даде ключътъ за определяне голѣмината на една газова молекула.

Ако се вземъ най-втречено въ една течностъ, наблюдаваме съ лупа единъ газъ или подъ огромното уве-

личение на ултра микроскопитѣ на днешното деситилѣтие наблюдаваме нѣкоя прашинка, то все едно, и най-силнитѣ очи не биха забелѣзали дори и поменъ отъ мулеколи.

За насъ материята е еднородна, за насъ е невъзможно да забелѣжимъ каквато и да е зърнеста структура. Не само електронитѣ и протонитѣ, но дори и най-едритѣ мулекули сж много далечъ задъ границата на това което може да се види дори и съ най-добре въоръженото око.

За да си състави понятие човѣкъ съ какви величини работи физикътъ атомистъ азъ ще си послужа съ следната иллюстрация:

Всѣкой му е известно, че организмитѣ се състоятъ отъ клетки. И тия клетки сж толкова малки, че и най-силното човѣшко око не е въ състояние да съзре една отдѣлна клетка.

(Следва)